

Éves díj	1150 Lel
Három hónap	600 "
Öt hónap	320 "
Égy hónap	110 "

3881. Dr. Ramasetter Róbert Budapest
1. Diszter 2. II. 8.

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

SELECT MOZGO
BEN HUR
Ramon Novarro
Monopol Panamet

Egy politikai karrier margójára

Egy nagyszerű francia drámát mutattak be nemrég az európai színpadokon, amelynek témája az európai politikai élet egyik legjellegzetesebb tünetével foglalkozik. Jules Romains „A diktátor” című színdarabjában egy szociálisták jellemrajzát adja, aki mielőtt hatalomra kerül, feladja a legmegvalósulóbb idejét a császári pozíciókért, majd a legelőszóbban fordul szembe azokkal, akikkel nemrég éveken át együtt küzdött az elszármítottakon. Nagyon érdekes az eszociálista jellemrajzának az a része, amikor önmaga és volt elvtársai előtt igyekszik igazolni pályaválasztását. A drámában fokozatosan követhetjük a hős lelki metamorfózisát, miként alakítja át a hatalom közelsége a demokráciáért és a kollektív társadalmi rendért való szociálistát vérengző és korrupt diktátorrá. A darabot a szerző, a híres Mussoliniról mintázta, de az eszociálista minden európai államban állítólag hasonló politikai karrierre, akik a szociálisták népszerűségi dobogójáról indultak el és a hatalomra jutottak — ha nem is diktatori mértékig — de legalább a reakció miniszteri bársonyszékéig.

A román politikában is van egy Jules Romains drámahőséhez hasonló alakja, aki már nem is egyenlő, de másodszor tette meg a megerősített kanyarodást a legszélsőbb balról a legszélsőbb jobb felé. Dr. Nicu Lupu, volt parasztpárti vezető és jelenlegi liberális közmunkácsi miniszterrel van szó, aki az eszociálista akadémia köréből került a közéletbe, ahol a közérdeklődés homlokára, hogy onnan a pártjának megmaradt töredékét is megtagadja, volt a közösséget és a társadalmat képviselő vezető. Az ugyancsak a „szociálisták” ellen-parasztpárti ugyancsak kollektív belépett a nemzeti parasztpártba. Hogy ez a parasztpárt nem lesz hosszú életű, az már az eszociálisták pillanatában nyilvánvaló volt, hiszen a korrupt és hatalomvágyó hozta létre. Az események lüktető irama azonban hamarabb gázolt át fölötte, mint ahogy várható volt és minden valószínűség szerint Lupu doktor karrierje is hamarabb ér véget, mint ahogy ő és hívei remélték.

Most, hogy Lupu doktort ugyancsak utolsó párthíve is eszociálisták, érdemes ennek a különös politikai karriernek fejlődésével foglalkozni. Lupu, mint fiatal orvos a szociálistáknál kezdte pályafutását és a román szociáldemokrácia párt első szervezői közé tartozott. Ez az éra azonban nem tartott sokáig. A legközelebbi Take Ionescu kormányánál már állást vállalt s amikor a liberálisok kerültek hatalomra, Dolj megye prefektusának széké egészen a liberális pártig leültette őt. Ebben az időben antiszociálista is volt.

Liberális megyei pártfőnök maradt Lupu egész a háború kitöréséig, amikor is részben a párttal társadalmi differenciái, részben pedig az események sodra ismét balra tolták. Lupunál egyébként minden politikai elv az események és lehetőségek függvénye volt és jellemé-

ben csupán a végtelen ambíció és a hatalomra-vágyás a konstans elem. Mint a legkitűnőbb demagógok egyike, csakhamar ismét nagy népszerűségre tett szert a tömegek előtt.

A háborús szenvedésekben megviselt parasztpözegek örömmel és lelkesedéssel fogadták Lupu doktor új programját, amellyel a legszélsőbb demokrácia alapján álló parasztpárti megszervezését dolgozták meg. Ha a parasztpárt nem is fogadta el teljes egészében a szociálisták programját, mégis kifejezetten az osztályharc alapján álló politikai alakulat volt és ennek a radikális irányzatnak Lupu, a volt liberális prefektus, volt a leghangosabb szószólója. A parasztpárt szárnyain aztán el is jutott a miniszteri bársonyszékéig. 1919-ben a Vajda-kormány belügyminisztere lett és ebben a minőségében kezdte szervezni a parasztpárt mezőgazdasági termelő szervezeteket, amely miatt a jobboldali elemek kommunistának bélyegezték. Ebben az időben Lupu a polgári baloldalnak legszélén állott, amely már hajszálnyival közelebb volt a szociálistákhoz, sőt egyesek szerint túl is ment rajta.

Am a hatalom mámorára csak rövid ideig tartott és Bratianu csakhamar kiróptatott Lupu-t a miniszteri székéből. Az ingadozások és belső politikai guerrilla-harcok korszaka következett ezután Lupu életében. Senkisen tudta tisztán, hogy mit akar, de mindenki érezte, hogy nagy politikai bombasztjai mögött valami rejtejt el van. Örök életében a teatrális pózok embere volt és kudarcait egy-egy széles gesztussal szokta lepözegetni. A parasztpárt megszervezők a párt elnöke akart lenni, de ő volt az első, aki hangosított a párt elnöki választott Mihailache homlokán. Ő volt az első, aki a fuziók gyűlésén tízezrek örömrivalgása között megcsókolta Maniu Gyulát, hogy három hónap múlva aztán az elnökséget követelje fölé és hangos botrányok között a lakónélk bagyja.

Attól a pillanattól kezdve, hogy Lupu a fuzionált nemzeti parasztpártból tisztán személyi okok miatt kivált és megalakította a saját ellen-parasztpártját, nyilvánvalóan haladt hajója a liberális vizek felé. Bár az első időben még kijelentette népszerűségeken, hogyha kell, a fején fog járni a demokrácia győzelméért, ez azonban nem gátolta őt abban, hogy az első pillanatban a reakció vazallusává legyen, mielőtt a miniszteri tárca lehetőségeinek látókörébe került.

Igy lett a szélső baloldalon álló kommunistának bélyegzett Lupu másodszor is reakciós és liberális. Így történt, hogy Lupu hallgatott a legéghékiáltóbb választási erőszakosságok idején és hallgatott akkor, amikor Nagyváradon és Kolozsváron templomokat romboltak szét és ártatlan embereket vertek félholt-ra. Hűségesen asszisztált a liberális kormány legerőszakosabb intézkedéseinek is. Ha valaki rákerül a politika felfelé vivő lejtőjére, úgy nincs megállás. A liberális kor-

mányban is Lupu a leghangosabb és Lupu követeli a legenergiusabban volt küzdőtársainak, a nemzeti parasztpárti vezetőknek megrendszabályozását és ő az, aki a legelőszóbban áll szembe minden ellenzéki megmozdulással. Ép úgy, mint Jules Romains színdarabjának diktátora.

De míg a színdarab véget ér ott, amikor a diktátor hatalma teljében vépádra küldi egyik legjobb barátját és elvtársát, addig mi szemtanúi lehetünk a negyedik felvonásnak is, ahol a hős lebukik: magas piederészlájáról és elnyeri a sorstól méltó büntetését. Lupu-t a liberálisok eszközül használták fel a nemzeti parasztpárt bomlasztására és most, hogy látni fogják, hogy tervek nem sikerültek, mert Lupu-t legközelebbi párthívei is elhagyják, bizonyára fel fogják menteni tovább szolgálatát alól. Az ellenzéki lapok már ma is, mint „váltó lámpárfélt” és „váltó politikusi” aposztrofálják, akinek bukása már befejezett tény.

Nagyon jellemző Lupu politikai helyzetére az a határozat, amelyet Lupu bukaresti pártszervezete tegnapi ülésén hozott.

„Mint ahogy az — mondja a határozat — amit Lupu nyolc éve csinált, a legocsmányabb politikai csalás volt híveivel és az ország-ot szemben, mert demokráciát csak az alkalmat áll, a lelke azonban olyan, mint a név, amelyet veszt (Lupu-farkas).”

A visszeszámitolási hitelek igazságos felosztását igéri a Banca Nationala kormányzója

Bu Ileanu sejlőexpozéja a lej stabilizációjáról, az új hitelpolitikáról és a pénz olcsóbbá tételéről. Antonescu Victor miniszter fog Párisba utazni a külföldi kölcsönmegállapodás aláírására

(Bucuresti—Bukarest, jan. 12. Az Új Kelet tud.) A fővárosi lapokban még ma is homlokegyenest ellenkező hírek jelennek meg a külföldi kölcsönről. Mig egyfelől a „Dimineata” a kormánypart optimizmusáról ad hírt, amely a stabilizációs kölcsön közeli lekötésére számít, a „Cuvantul” viszont azt állítja, hogy a francia pénzcsoport képviselői Bukarestben csupán informatív jellegű tárgyalásokat folytattak.

Antonescu Victor tegnap kijelentette egy barátjának, hogy január végéig minden kedvező befejezést nyer.

A „Cuvantul” szerint, amennyiben Antonescu belép a kormányba, azonnal Párisba utazik a kölcsön-szerződés aláírására.

A kormánykörök optimizmusát tükrözteti vissza az a nyilatkozat is, amelyet Constantin Burileanu, a Banca Nationala kormányzója tett csütörtökön délután a sajtó meghívott képviselői előtt. Ezen a sajtó-fogadtatáson Burileanu részletesen ismertette a pénzügyi helyzetet. Kifejtette, hogy a stabilizáció folyamatának 3 pontja van: Az első a lej hullámzásának a minimumra való redukálása. A második a visszeszámitolási hitelek igazságos felosztása a harmadik pedig a gazdasági

„Mint ahogy miniszteri tevékenysége abban merült ki, hogy reggel felkel, golfozik a sportlepen, aztán fürdik egy félórát, kávékat fogad, délelőtt egy félóra bevezet a miniszterumba, ugyancsak azért, hogy sáfárokkal tárgyaljon, délután a képviselőházba megy, hogy utána addig aludjék, míg eljön az evés ideje.”

„Mint ahogy egész működése, mióta a nemzeti parasztpárttól elvált, közönséges család és büvészkedés volt, amellyel kiaknázta híveinek a demokráciába vetett hitét.”

„Mint ahogy alapján a gyűlés tagjai elhatározták, hogy szaktanács Lapuval és kollektív viselkedésnek a nemzeti parasztpártba, amely a horizont tisztulásának jeleként egyre erősödik.”

Ilyen és ehhez hasonló határozatokat hozott Lupu legtöbb vidéki pártszervezete is, úgy, hogy ma már ugyszólván teljesen egyedül áll a volt pártvezér. Nem kell profétának lenni annak megállapításához, hogy ilyen előzmények után Lupu-t rövidesen elérni a végezte és kirepül a kényelmes miniszteri bársonyszékéből.

Mit fog kezdeni azután? Amilyen leleményes és hajlékony embernek ismerjük őt, még megteszi, hogy harmadszor is visszakanyarodik kiindulási pontjához: a szociálistákhoz. Csak nagy kérdés most már, vajon visszafogadják-e régi elvtársait?

életre ráncszedő kamatok csökkentése.

Burileanu kifejtette, hogy nem a valutának bizonyos kurzuson való megrögzítése a terv, hanem csak a spekuláció által keltett mesterséges hullámzás megakadályozása. Meggyőződése szerint ma már urai vagyunk valutánknak.

A visszeszámitolási hitelek felosztásánál az egyenlőség és a megfelelő biztosítékok meglétének kérdése játsza a főszerepet. A Banca Nationala a pénzügyi intézkedést minden lehetséges eszközzel támogatta és a visszeszámitolási hitel kibővítésével segítette a konszolidációt.

A mai napig egy és fél milliárd lej leszámítolási hitelt nyújtott a csatolt területek pénzügyi intézkedéseinek.

A Banca Nationala és az állam között létrejött újabb megállapodások folytán a Nemzeti Bank támogatni fogja a mezőgazdaságot, ipart és kereskedelmet és ezért egyik legfontosabb feladatának tekintik a kamatok reális megállapítását. Ez a kérdés nagyon komplikált és nem oldható meg egyedül a valuta stabilizálása által.

A nemzetközi tőke bejövetele megoldhatja ezt a megoldást, amely nagyon kívánatos lenne, azonban különböző gazdasági

1928 január 12
bizódszertu alakja is...
készen mint a kiáll...
je is kivételes és...
erdelmel: a színpad...
volt, a színeket...
nemes harmóniá...
muzsikája a modern...
tul la rozottan a...
monható, sok jel...
an benne s emellett...
osan simulékony és...
közül Fülöp Béla...
mliést. Ugy érez...
szepet és eredetit...
a terep. A zenekar...
Tóss Emil ka...
akaz elismerést.
határozottan sikert...
er azt bizonyítja...
vü, mint korszerű...
diadalt aratott s...
ságnak kezdeme...
volt háttérrel.
(s.)
sz műsora
? (3-szor. Napi bérlet...
szám: 179.)
Rose-quartett egyet...
(Főlemez helyarak...
n. Sorozatszám: 180)
zsidó kändür. (Gyer...
helyárrakkal. Soro...
Mersze Mary? (4-ed...
szám. C. Sorozat...
ceg. (Olcsó helyarak...
183.)
om egere. (Újdonság...
renget. Sorozatszám...
ze Mary? (5-ösödör...
rozatszám: 185.)
od-szor. Bérletszám...
186.)
közteménye.
e Mary? A kolozsv...
osszu sora óta nem...
sikere, aninóben...
sikere volt. A...
elhomályosította a...
ereket: A Vig öz...
burg grófia-ét, Gül...
ó-ét s a többi dia...
keret. A Mersze...
5 éjjeli örökig tar...
sokknak se vége, s...
zatosabb fokmérője...
előadásra már alig...
a pénztárnál. Aki...
ifjón a helyét, az...
napj és hétfői elő...
kapni. Természe...
során is a Mersze...
A jövő heti előadás...
vasárnap reggel...
tani.
-quartett hanover...
előadásai holnap...
estére mezzszakad...
ezüstszultabb zene...
a világhírű hécsi...
magyar színházban...
kell mazvarálni...
-quartett hanover...
b. Alecszultabb...
lyvezet. Ha Páris...
hírdetik a Rosé...
hétékkel előbb...
lben kankod el a...
hogy holnap este...
sem lesz a néző...
fantasztikusabb ál...
mezenverni a Rosé...
városi ébansverseny...
tettek lesznek de...
ébe sem kerül egy...
amennyit Buk...
Párisban kell fi...
Rosé-quartett hang-

17 éves leány
csunva, éktelen...
ajfolt, ránc és bibircs...
Dr Biró-féle Havasi...
bant és mosdóvizet...
nden gyógyszerár-

feltételektől, a termeléstől és a garanciától is függ.

A kereslet és a kínálat törvénye ezen a téren nem érvényesülhet a maga gazdasági szabályaival.

A Banca Nationala egyedül, a saját hiteleszközeivel és devizapolitikájával megadta a lejnek vitathatatlanságát, amelyet még javított az állam adósságainak visszafizetése. A jegybank ezután is folytatni fogja a visszszámítás igazságos elosztásának politikáját és a hitel szükségleteinek fo-

kozottabb kielégítését. A legutolsó évben a visszszámítás teljes összege elérte a 10 milliárdot.

A jövő évben a likvidációs alaptól is támogatni fogják az ország gazdasági életét.

Burileanu végül hangsúlyozta, hogy a Banca Nationala folytatni fogja eddigi tradícióit. Nem ígér csodákat, nem fogja elhamarkodni a dolgokat, bármilyen égető is lenne a szomjúság, hanem megfontoltan, okosan fog haladni a realitások útján, hogy az országra nézve eredményes működést fejthessen ki.

Milyen kilátásai vannak a szocializmusnak

Émile Vandervelde volt belga külügyminiszter érdekes cikkben foglalkozik a szocializmus jövőjével, Marxszal és a bolsevizmussal. A belga szocialdemokraták általános ismert vezére cikkében a következőket mondja:

Még jól emlékszem arra az 1914. évi júliusi napra, amikor az internacionale 50 éves jubileumának alkalmára tervezett kongresszust készítettük elő, amelynek Bécsben kellett volna lezajlania. Az előkészítő bizottságban együtt lehetett látni az összes harcos munkásvezéreket. Ott volt Hechanow és Lenin, Jaurès és Cachin, Sedemann, Luxemburg Róza és Zetkin Klára. A tendenciák minden ellentétessége mellett az internacionale akkor egységes volt. De jött a háború és négy évvel később az internacionale két nagy pártra szakadt: a szocialdemokraták és a kommunisták partjára. Annyi minden mellett, ami ezt a két pártot elválasztja egymástól, egy dologban mégis közösségük van, abban, hogy mind a két párt Marxra hivatkozik és azt hirdeti, hogy Marxból indul ki.

A kommunisták azt állítják, hogy egyedül ők maradtak meg híven a mester tanai mellett és az ő szocializmusuk — visszaterés Marxhoz. Már a párt elnevezése is a kommunista manifestumból van kölcsönvéve és nem lehet letagadni, hogy az a tanítás, amit propagálnak, sok pontban közeledik a marxizmus kezdeti formáinak tekintendő manifestum doktrínájához. Ebben nincs csodalkoznivaló. A sok eltérés ellenére a milió, amelyben az orosz kommunizmus kifejlődött, sok tekintetben hasonlít a nyugat-európaihoz, amelyben Engels és Marx a manifestumot nyilvánosságra hozták. Ez a milió: a megszárdult kapitalista ipar kizsákmányoló a nyomorba jutott proletariátust, amely a még félig teudális formák között élő mezőgazdaság mellett már túl van a forradalmon, vagy éppen forradalomra készül. A mai bolsevizmus uralkodó eszméi az egész vonalon ennek a kezdetleges marxizmusnak felelnek meg, a leegyszerűsített és rudmentális formáknak, amelyeket Marx egyes epigonjai találtak át a bolseviszta ideológia főbb vonásait körülbelül a következőkben lehet összefoglalni: Minden emberi közösségben a gazdasági tényezőknek van döntő jellege. Az utóbbi időkben a technika, a termelési eszközök és az arucseré terén olyan változások történtek, amelyek a jog, a morál, vagy a vallási meggyőződés megváltoztatását teszik szükségessé.

Ezzel a lát-zattal szemben a szocialis küzdelem mindenekelőtt osztályharcjellegű és a kapitalista uralom tartama miatt ezek az osztályharcok egyre inkább a kapitalisták és az általuk kizsákmányolt proletariátus közötti alapkonfliktusra vezethetők vissza. Minél nagyobb mértékben halad előre a tőke koncentralása, annál inkább egyre kevesebb nagykapitalista áll szemben egy szambelig gyarapodó proletariátus-sal. A gépmunka elhagyta a kézimunka helyét és ezzel a tőke olyan ipari tartalékereget nyert, amelynek konkurrenciája lenyomja mindazonnak a berét, akik birtk. Ennek azután a proletariátus nyomora napról-napra növekedik és így a két egymással szembenálló erőtegyező között nincs még többé az egyensúly. Ebből számad azután a

forradalmi katasztrófa. A kizsákmányoló kisebbség ilyenkor a proletariátus kizsákmányolása alá kerül. A proletariátus diktatura ezzel meg van indokolva és ennek a diktaturának a tevékenysége a kapitalista rezsim tulajdonilag it veszi föl: a kollektív tulajdon elvét a termelés, az arucseré-eszközök terén. Se ki sem vitatja, hogy ez a téma meglehetősen azonos azzal a felfogással, amely a kommunista párt manit szumában jut kifejezésre. Meg kell azonban állapítani, hogy aki ezt a tanítást olvassa ki Marx 6-szes műveiből, amelyeket 40 éven át írt meg, figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy maga Marx, aki sohasem akart marxista lenni, még elete derekán revizio alá vette a marxizmust. Különb. nagyon egyszerű dolog volna a kommunista manifestum alapszövegét egy olyan világra alkalmazni, amely sokkal kevésbé hasonlít 1844 Európájára, mint az 1847-beli Európa a közp. Európa.

A XIX. század közepe táján az Egyesült Államoknak még csak 20 millió lakosuk volt, Kína és Japán teljesen elzart világot képeztek és egyetlen európai sem tudott még Afrika belsejébe hatolni. A kapitalista ipar csak Nyugat-európa néhány országában indult fejlődésnek. Ma azonban az egész világot ismerjük, az egész világot birtokolják és kizsákmányolják. Negyven nap eég

ahhoz, hogy a földet körüljárjuk. Nincs az az ország, ahol olyan fontosabb esemény történe, amelyet masnap reggel mindenütt meg ne tudnának és az egész világsajtó azt ne kommentálna. A kapitalista uralom, igaz, nem terjed ki már csak egy aránylag kicsiny proletariátusra, hanem a világ összes országában az ország minden osztályára súlyosodik. De ott van a másik oldalon a szocializmus, amelyről 1849-ben Reybaud akadémiai tag halotti beszédét akart tartani és ma igen sok országban a hatalom közöttén áll és majdnem mindenütt erős politikai és gazdasági tényező, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ilyen körülmények között lehet-e csodalkozni azon, hogy a mai szocializmus nem hasonlít a kommunista kiáltvány idejéből szocializmus-hoz, mert nem hasonlíthat hozzá? És lehet-e azon csodalkozni, hogy a Marx által megkezdett revizionizmus tovább folytatta munkáját?

Mindamellett keserű csalódásokkal járó optimizmus lenne, kizárólag a reform k. és a munkásszervezetek lassú és állandó tevékenységére bízva, amikor a kapitalizmus szuverénitásától a munka szuverénitáshoz vezető átmenetet keres-ük. A szocialis fejlődéssel is úgy vagyunk mint az organikus fejlődéssel. Ennek is vannak előkészítői és inkubációs periódusai amelyek azután krízis n, forradalmi válságnak vezetnek. De a megelőző korszakok nélkül ezek a krízisek csak súlyos hibák lehetnek. Marx összes t. óriai közül ma arra az egyre kell gondolnunk, amely egyuttal utat is elszellett forradalmi akciókat és a gyengédméjű reformizmust. Ez a t. ória arról biztosít bennünket, hogy a munkásoknak nincsenek ke z utópiái, amelyeket diktatúrával meg lehetessen valósítani. A munkások tudják, hogy felszabadulásukhoz és a saját gazdasági erőik által megkövetelt új társadalmi formákhoz csakis egy harcokkal és úgy az ember-ek, mint a költ. önyek szakadalan változásával tel, hosszú periódus után juthatnak el. A munkássz. ória, mint a forradalom legfőbb hajzóerejének, joga van ezen ideál megvalósításához az összes munkások, szellemi és fizikai munkások segítségével, el ő sorban pedig az előjövendő generáció segítségével számítani.

Tizenegy inasgyereket ítelt el ma a hadbíróság a kolozsvári rombolások miatt

A fiatalok vádlottak egytől-egyig tagadják, hogy résztvettek volna a rombolásban

(Cluj—Kolozsvár, január 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári rombolási-pörök sorozata ma tizenegy, nagyobb részt 16-17 év körüli inasgyerek tárgyalásával folytatódott. A vádlottak számára elkerített helyen Russ József 17 éves, Pop Joan 16 éves, Telegdy Géza 16 éves, Dóczy Andor 17 éves, Muresan Traian 18 éves, Moldovan Gavril 16 éves, Érsek István 17 éves, Szállási István 17 éves, Bodel Nicolae 18 éves, Baja Traian 16 éves inasok állottak, akik mellett az idősebb generációt Wiener Károly 28 éves munkás képviselte.

Zbarcea elnök utasítására a hadbíróság jegyzője felolvassa a vizsgálóbíróság terjedelmes vádiratát. Eszerint a vádlottakat a rendőrség közegei a rombolások helyszínén találták és néhányat közülük állítólag tettenérték, hogy rugdossák az üvegcserepekkel és részt vesznek a tüntetők munkájában. Ezért a hadbíróság ügyessége büntetés és a rendtörvény elleni vétség miatt vád alá helyezte őket.

A vádlottak szépege tagadnak. Elnök ezután kihallgatja a vádlottakat, akik közül hármat a Fötérés, a Central-szálloda előtt, kettőt a Ferenc József-uti zsinafogánál, néhányat a Malom-utcai szétrombolt zsinafogánál, a többieket pedig szétrombolt üzletek előtt tartóztatták le. A vádlottak egyaránt

hangsúlyozzák, hogy nem érzik magukat bűnösnek. Szerencsétlenül belesodródtak a tüntetők csoportjába, semmi egyebet nem csináltak minthogy éppen úgy, ahogy sokezer más ember, elrémlülve szemléltek a rombolások szomorú képét. A vádlottak akadozva, a fiatalság zavarával teszik vallomásaikat, meglátászik rajtuk, hogy kétségbeesve tekintenek a hadbíróság döntése elé, amelytől szabadságuk függ.

A vádbeszéd Negulescu kapitány vádbeszédében kifejti, hogy a vádlottak résztvettek a város zsidó polgárai ellen való tüntetésben és saját akaratukból részeseivé lettek a zsidó-templomok és zsidó üzletek elleni pusztításoknak. Különböző paragrafusok alapján kéri a vádlottak elítélését. A paragrafusok egyike ötétől tízre terjedő büntetést ír elő rombolásokra szövetkező egyének ellen. Egy másik paragrafus szerint,

amennyiben a rombolások tettsége a nyomozás során nem derülhet ki úgy a színhelyen tartózkodó egyéneket kell letartóztatni.

Miután a vádlottak nagyrésze kiskorú, az idevonatkozó paragrafus értelmében kéri a vádlottak hét hónaptól kétévre terjedő elítélését. Ezután néhány tanút hallgattak ki, akik valamennyien igazolják, hogy az

Egyedüli közlekedés

Amerika, Canada, Argentina, Brazília, Uruguay stb. felé

„Saturnia” és „Vulkania” express motoros hajókkal.

Eszakamerikába csak 7 nap. Délamerikába csak 9 nap! Utazás az Oceanon át. Az utazás kényelmesebb, biztonságosabb, gyorsabb, vizum is beérkezik. U. k. költség Bukarestből Délamerikába: 21/2 angol font, vizum is beérkezik.

Határon kikötőig az út csak 48 óra. Közben csak 2 határ. A legújabb felfedezési és prospektus díjmentesen ad.

Cosulich Line

Bucuresti, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

inasgyerekek valóban a műhelyből távoztak a rombolások lezajlása után.

Russu József 16 éves inasgyerek ellen Grigore tábornok tapuskodik, aki a rombolások után, kolozsvári este hátré tájban,

in flagranti kapta a vádlottat, amikor az uccán szétszórt üvegcserepekkel rugdost és megdölyölte egy már összelört kirakat rolóját.

A tanu meghallgatása után a védőbeszédre került a sor. A tanonokok védelmélt dr. Bratuné asszony, dr. Stulescu dr. Dunca Jenő, dr. Bartha, dr. Fehér és Popescu Iliu kapitány, volt hadbíró látták el, akik valamennyien a legnagyobb erőfeszítést tették arra, hogy a vádlottak ártatlanságát bebizonyítsák. A védők közül különösen dr. Fehér, dr. Bartha és Popescu Iliu

vehemens támadásokat intéztek a rendőrség ellen, mert a rombolások megakadályozása helyett földmúlásban néztek végig a diákok vandalizmusát és önmaguk igazolására, bübüköket hoztak a hadbíróság elé.

A védőügyvédek kifogást emeltek az ellen, hogy a letartóztatásokat végző rendőrök nem idéztek meg a tárgyalásra s így nem lehet tudni, hogy hol és milyen körülmények között követték el a szabotok büncselekményeket. A vádirat és a vádbeszéd felületesen és minden komoly jogi szempont mellőzésével kéri a bűnösöknek mondott inasgyerekek elítélését. Az inasgyerekek valamennyien akkor tartózkodtak az uccán, amikor a rombolások már végigvihartottak a városban. Ezen az alapon bárkit, aki a rombolások után az uccára ment szemlélni a diáktüntetés eredményeit, letartóztathatták és hadbíróság elé állíthatták volna.

Popescu Iliu védőbeszédében keves kirohanást intézett a rendőrség ellen, ahol Baja Traian 16 éves inasgyereket agyba-föbe vertek, úgy hogy súlyos operációt kellett végrehajtani rajta és most is kötésekkel a fején áll a hadbírák előtt. Jogos volna a védelem kérése, ha ugyanakkor, amikor a vádlottak felmentését kéri, vádat emeljen a hivatalos hatalmukkal visszaélő brutális rendőri közegek ellen.

A védők egyhanguan kérték a vádlottak felmentését. A hadbíróság tagjai ezután ítélethozatalra vonultak vissza és egyórás tanácskozás után a következő ítéletet hozták:

A rombolásokban való részvétel miatt Telegdy Géza 5 hónapra, Dóczy Andor 4 hónapra, Érsek István 3 hónapra, Pop Joan 3 hónapra, Szállási István 1 hónapra, Muresan Traian 20 napra, Moldovan Gavril 20 napra, Russ Józsefet pedig 15 napra ítélték.

A vád és annak következményei alól felmentették Wiener Károly 28 éves munkást, Baja Traiant, akit a rendőrség véresre vertek és Bornea Nicolae inasgyereket. A védők valamennyien felházzással álltak az ítélet ellen.

Péntek.
Egyedüli közlekedés
Amerika, Canada, Argentina, Brazília, Uruguay stb. felé
„Saturnia” és „Vulkania” express motoros hajókkal.
Eszakamerikába csak 7 nap. Délamerikába csak 9 nap! Utazás az Oceanon át. Az utazás kényelmesebb, biztonságosabb, gyorsabb, vizum is beérkezik. U. k. költség Bukarestből Délamerikába: 21/2 angol font, vizum is beérkezik.
Határon kikötőig az út csak 48 óra. Közben csak 2 határ. A legújabb felfedezési és prospektus díjmentesen ad.
Cosulich Line
Bucuresti, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 49

és ellentmondásban vannak egymással. Miután a jegyzőkönyv elején Ursu címzetes rendőrigazgató azt a megállapítást teszi, hogy bizonyos cikkeken nem volt árjelző felírás, ugyanazon jegyzőkönyv utolsó pontja azt a megállapítást tartalmazza viszont, hogy a felsorolt cikkeket a kereskedő tulajgás árákon adta el.

Hogyan állapította meg ezt a jegyzőkönyv felvevője, ha a kifogásolt cikkeken — előző megállapítása szerint — nem volt árjelző lap?

Ez a nyilvánvaló ellentmondás a büntető perrendtartás 334. szakasza értelmében semmissé teszi az egész jegyzőkönyvet, amely általában jellemző arra, hogy Ursu Victor részéről mennyire felületesei és mennyi tulbugósággal történt a jegyzőkönyv felvétele.

Szombaton lesz ítélet

Borda Emil dr. végül arra is rámutatott, hogy a kereskedő terhére akkor sem lehetett volna kihágást megállapítani, ha a karácsony előtti forgalmas időben tényleg hiányzott volna egyes cik-

kekről az árjelző tábla, amelyet a közönség közül is leverhetett volna véletlenül valaki. Különben is az üzletben látható helyen ki van függesztve az összes cikkek árlistája.

A bíróság a tárgyalás folytatását 14-re, szombatra halasztotta, amelyre beidézi Urs Victort is, hogy megállapíthassa, hogy december 19-én milyen minőségben végzett áellenőrzést. De meg akarja állapítani a bíróság a jegyzőkönyv felvételének körülményeit is, mert a spekulatörvény nem engedi meg, hogy ilyen ármegállapításokat a forgalom megzavarásával eszközöljék. A szombati tárgyaláson egyébként

a kamara megbizottja kéri fogja a jegyzőkönyv megsemmisítését.

ami az egyesített bünygi perrendtartás értelmében a vádolt részére a jegyzőkönyv bizonyító erejének kétségbevonását teszi lehetővé és amennyiben ezt alapos bizonyítékokkal tudja alátámasztani, a bíróság megállapíthatja, hogy a jegyzőkönyv felvevője okirathamisítást követett el.

Pollák Adolf Aradon és Temesváron

(Timisoara-Temesvár, január 12. Az Új Kelet tudósítójától). Az aradi cionista helyi csoport nagyszabású előkészületeket tett Pollák Adolf, a KKL Jeruzsálemi kiküldöttjének fogadtatására. A csoport küldöttsége várta a pályaudvaron és üdvözölte őt az aradi cionista helyi csoport nevében. Nemcsak az aradi cionisták, hanem az aradi sajtó is nagy érdeklődést mutatott Pollák Rudolf előadására iránt.

Az aradi lapok munkatársai megjelentek Pollák Adolfnál, aki nagyszabású interjú keretében ismertette a Palesztina-probléma jelenlegi helyzetét, amelyről az aradi lapok terjedelmes riportban számoltak be. Pollák Adolf előadását a zsidó iskola termében tartotta meg, amelyet az aradi zsidó közönség zsufolásig megtöltött. A közönség feszült érdeklődéssel hallgatta dr. Vajda Jakab, a Keren Kajemeth

aradi biztosa nyitotta meg az ülést és üdvözölte az előkelő vendéget.

Pollák Adolf előadása két részre oszlott, az egyikben vázolta a cionistamozgalom munkáját, (a Balfour-deklaráció és a san-remo konferenciáig); a második részben Palesztina fejlődéséről beszélt a mai napig. Nem hallgatott el semmit, nem szépített semmit, az előadás maga a valóság volt. Megállapítása szerint határozottan megállapíthatjuk, hogy a krízis kulminációs pontján túl vagyunk. Három nagyszabású terv megvalósulása új lehetőségeket nyit meg Palesztina fejlődésében.

A határ kikötő felépítése, melére az angol kormány 4 és fél millió kölesönt szavazott meg és amely munka már ez év tavaszán kezdődni fog. A kikötő jelentősége egész közelkelet fejlődésére ki-

hatással lesz.

2. Nagyszabású terv Palesztina erőforrásainak elektrizálására. Ruttenberg mérnöknek sikerült terveinek keresztülvitele céljaira Angliában nagyszabású tőkét megnyerni és így ma már semmi akadály nincs, hogy a Ruttenberg-művek, melyek egész Palesztinát elektromos energiával fogják ellátni, megvalósuljanak. Ez a két nagyszabású vállalkozás egymaga alkalmas arra, hogy a munkanélküliséget megszüntesse.

3. A harmadik terv az egész világ kémiái iparára kiható vállalkozás a Holt-tenger káli, jód, bród stb. kiaknázása. Ennek a tervnek a megvalósításával No-womieski mérnök már 25 éve foglalkozik és a koncessziót az angol kormány már megadta. Így közel fekszik ennek a tervnek a megvalósítása.

Ha ezek ennek a három tervnek megvalósítását vesszük figyelembe, olyan hatalmas lehetőségeket nyit meg, hogy az ország kőszé lesz évente 20 000 bevándorlót befogadni, ezek között városi elemeket is.

A másfél órány keresztül feszült figyelemmel kísért előadást óriási óvációval fogadta a közönség.

A cionista csoport pillanatosa érdeklődés, hogy is nagyszabású előkészületeket jelent Pollák Adolf aradi tartózkodása, mert a feladatokat megbeszélések és társulások eredményeként elhatározta a cionista vezetőség, hogy a csoport reorganizáció befejezéséig lefoglalja a munkát és elhatározta, hogy egy zsidó otthon megvalósítása céljából teljes komforttal berendezett helyiséget bérelnek. Ezen bizonyos, hogy ennek megvalósulása nagymértékben fogja meghódítani Arad zsidó közönségét a Palesztinaépítő munkának. Sikerült a Keren Kajemeth munka érdekében a KKL bizottságot is reorganizálni, oly módon, hogy a bizottság elnöke, dr. Vajda Jakab és min den cionista alakulat egy-egy lapot delel a bizottságra. Ilyenformán a bizottság tagjai: Kőszé Miksa, Vass Lili, Dési Endre, Schillingner Rezső.

Temesváron Pollák Adolf vasárnap délután a Zsidó Nemzeti Szövetség temesvári helyi csoportjának rendezésében nagyszabású előadást tartott a helyi zsidó közönség előtt. A termet

zsufolásig megtöltött közönség nagy érdeklődéssel hallgatta az egy óránál tovább tartó előadást a zsidóság európai helyzetről és azokról a feladatokról, melyeket az Alapok teljesítenek Palesztinában. Másnap a zsidó ifjúsági blokk rendezésében az ifjúság részére tartott előadást, amely után az ifjúság vezetőivel beható tárgyalás következett az ifjúság praktikus bekapcsolódásáról abba a munkába, amelyet az egész világ zsidósága végez Erec Jiszraélért. Ez az igen érdekes tanulmányos és késő éjjeli órákba nyúló.

A Zsidó Lyceum igazgatóságának meghívására a zsidó Lyceum növendékeinek érdekes előadást tartott arról a sok szép helyről, amelyet Palesztinai kirándulásuk kapcsán az ország különböző helyeinek meglátogatásakor látott.

A temesvári zsidó szervezetek is meghívták Pollák Adolfot, hogy f. hó 14-én előadást tartson a zsidó asszonyok munkájáról Palesztinában. Ezen az ügyön is megbeszéltek, hogy az előadás is nagy érdeklődéssel fogja kelleni Temesvár zsidó asszonyai körében.

A „Habima” héber színház Berlinben

(A „Habima” moszkvai héber színház több heti berlini vendégszereplés után Amerikába utazott.)

Estéről estere játszottak zsufolt házak mellett Berlinben a moszkvai „Habima” egy csapásra világhírűvé lett művészei. Nagy, szuggesztív mimikájukban és gesztusaikban rejlt művészetük tette lehetővé a hébert nem ismerő német közönségnek a kiváló előadások megértését.

Ez a nagy, szuggesztív művészet az, amely oly pregránsan tudja bevésni a közönség es a kritika emlékeztetébe a „Neue Sachlichkeit” által kissé kiszorított moszkvai tanítást arról, hogy: a színház az élet, az élet az élet utánzata.

Anyk mizikus-mágikus „Dybuk”-ja, Lewski realiztikus-fantasztikus „Gólem”-je igazolják ugyan az abszolut színház eltanítását, de a végző szót majd csak a világköltői tournee fogja kimondani.

Berlinnek minden szezonban megvan a maga zsidó színházi szenzációja. Két év előtt Gnessin Palesztina-színháza, a mult évben a new-yorki zargon-színház mutatkozott be a német kritikának, mindkettő általános sikerrel. A „Habima” sikere azonban teljesen osztatlan, egészen egyedülálló.

Három zsidó színpad, három különböző atmoszféra. A new-yorkiak hangjából kierezük nek Morris Rosent-ld hangulatát, de az amerikai levegő is megmegcsapta neha a közönség fölet. Gnessin „Belzaccar” c. darabja Palesztina perspektívát hozta, Kelet mozdulatát, Kelet hangját. A „Habima” is Keletről jön, héber nyelven és mégis egy egészen más léggörrel, hangulattal. A „Habima” mégis a Galuth és az európai zsidó kulturalkotás reprezentatív színháza.

A „Dybuk” második felvonásbeli koldustáncában sok az orosz elem, talán több is, mint a zsidó. Az osztrák azonban egészen különös. Az a zsidó, az az extázis adja meg; a végző az összbonyomlás harmoniája a szín, a zene és a mozgás eleméből tevődik össze. Az összbonyomlás a kollektiv munka adja, az egyes művész külön-tílon állig meletnyomható, az erdem az egész kollektive.

A kollektiv szerzője, a „Habima” első rendezője, a mult gy őt év előtt fiatalon meghalt Wachtangoff volt, akit a „Habima” tagjai a héber színpad Reichardt-jaként emlegetnek.

A társulat egyik kiváló tagja Wajjar mesélt nekem egyet-est a „Habima” első napjairól, a „Dybuk” színházának történetéről:

Wachtangoff a társulat minden egyes tagjának véleményét kikérte a munkáról, az arról való felhagyásról. Minden tag fogás minden vélemény szóhoz jutott. Minden mozdulat, minden szó és hang külön megbeszélés tárgya volt. A világosi etiketuskot bönapokig tanulmányozta Wachtangoff, mielőtt az első színpadi próbát megtartotta. E kollektiv, alapos művészi munka eredménye volt

nem, ez egész bizonyosan Erwin lakája!

Gabriele nem alszik. Minden valóságban. A ter ananocan... Gabriele érzelmei tiszták és élesek, olyan tiszták, hogy világosan érzi a lakáj benyomását saját magáról: Varrónó, nyelvtanárno.

A barna raglán gallériját feltűri, hogy ne lássák az arcát, amelynek előkelő szépségéről felettébb tudatos. Dachól hajítja fel a gallériját. Nem akar többnek és jobbnak látszani, mint a ruhája. Nem akar senkivel versenyezni keln. A harcot az ellenféllel ő nem veszi fel.

Körös-körül ellenfelek állnak. boivonának a biborniros fogadtatásban. Ezek közül pár ur, akiket vagy egy monokli, vagy pedig aparte tornyosok barmokuk emel ki, utottan sáfikájának Nevek, amiknek értelmét egyáltalán nem, vagy csak részben forja fel furódnak emlékeztetést. Lesner, Furtwängler, Strawinski (Ezekből a nevekbeli a félén és a macsabb rendűség áramai futnak ki, melyek áthorogoznak).

Gabriele szive... a csönő szerkezet nyikorog... Semmi egebet nem lehet... mint... szegényli magát. (E kellene szerelni a szivét)

Valaki leereszkedve üdvözli az egyik szobában. Ez a nagy szoba jó messzire a társulat szobáiból, amit hallania kell mindenféle ásdiekkokkal van tele. Miért áll itt ez az életnevező varró-cép, mint egy sértés? Valóban, a háború és a háboru utáni esztendőek nagyon nehéz voltak s a kezei sajnos, mekeményvedtek. A gazdag asszony tehát, aki ezt a normális lakást és hozzá az öcsét kibérelte, megalazza őt?

Ó, sokkal jobb mindezt elhárítani. Gabriele paskolja és tessza a vizet. Most azonban ez nem segít neki. Minden valóságos! Nem alszik. Borzalomtól eltelve felezi fel, hogy nincs elkábulva.

Erwin!
Gabriele szinte átható öccse arcán. E-

berebb, mint most, nem volt még soha. Ebben a különös éberségben úgy áll mint egy litokalos máglya jégáridő láng nyelve. Tényleg. Ez az arc, Erwin arca! A hét éves fiút! A játszó társát! Ez az arc, a megsebesült hadnagyé, akit megváltott a háborútól. Nem változott semmit, nem öregedett semmit ez az arc!

Ó maga azonban olyan egészen más, oly sajtószérű éber!

Ébersége tudja:
Az emberek zuzolyai a viharok, mint a hegyek.

Erwin feje körül idegen és hideg levegő gyülekezik. Ismeretlen szelek fújják arcon, egyszerűen jeres a szoba és jeres Erwin közele, aki után oly sok évekig vágyódott. Zavara lesülveszti a hőmérőt. És ez a zavar sokkal fájdalmasabb mint egy hártódás.

Erwin mekarkaria csókolni Gabriele. Gabriele elhárítva tartja oda arcát, hogy a csók csak hidegen és kínosan surrolja.

Erwin örömet színlal:
„Tehát mégis megjöttél? Nagyon szép! szép!”

Tehát mégis megjöttél? Hisz a távirat szerint nem volt kétséges a jövetele. Ebben a pillanatban a külön nyikorgása Gabriele szive... hirtelen elhallgat. A nyikorgás a világ természetes mája volt. Most azonban egy olyan csönő susog benne, aminőt a világ nem ismer. Befigyel önmagába. Ez a csönő távoli kórusok monoton susogása: emlékeztet a negyvenhárom börtönitő litániáira egy kisebb templomban. A kórusok éneklők:
„Te vagy az öcsém...” „A nyáron voltunk Lauban...” „Lombfűrés és üveg-festés...” „A hegedűig kísértelek...” „Hogy pénzt küldjek neked minden hónap elején megloptam Augustot...” „Az lettél, aki vagy...”

Gabriele mond valamit, azért hogy szóljon:
„A táviratom.”

Erwin kétségbeesve néz körül:

„Természetesen, a táviratom Nagyon szerencsés volt a pályaudvaron van... De nem apatpan van éppen a szobában ez eszo koncertem! Te meg tudod érteni, mit jelent ez! Különben pedig ma vasárnap van. Vasárnap pedig mindig vendégek vannak nálunk.”

Ez a mentegetőzses ugyanolyan fájdalom, mint az előbbi zavar. Gabriele friss es szokatlan ebersegevel fel akarja oldani a hamisat es ketemetlent, amit hall:

Erwin egyre gyorsabban beszél:
„Ne haragudj, Biela! Az ember azonban változik. Szentimentalitással itt nem tudja felverekedni magát ez ember. Kalapacsnak vagy üllőnek kell lenni. Jobb azonban kalapácsnak. Ezt meg kell tanulni, különben elrejtjük az embert. Berlin már ilyen!”

A csönő énekek:
„Arudó!” „Elárult téged, elárulta a szü-lőket, elárulta otthonát, elárult mindent ami te vagy és elárulta önmagát is...” „Most már nem tud a tulajdon nyelven beszélni.”

Viktoria
(Cégnyilvántartás: FISCHER RUDOLF)
butorraktár
Cal. Regeie Ferdinand 40. sz. atól átköltözött Str. Reg. Marin 1. sz. atól saját házába. Az átköltözéssel kapcsolatosan az összes raktáron evő ár k mélyen eszállított áron szereztetők be.
Telefon: 7-39.

Hirdessen az Új Keletben

Péntek, 13
„Dybuk” előadása.
A „Habima” extázis. Wachsangoff előadását a zsidóság európai helyzetéről és azokról a feladatokról, melyeket az Alapok teljesítenek Palesztinában. Másnap a zsidó ifjúsági blokk rendezésében az ifjúság részére tartott előadást, amely után az ifjúság vezetőivel beható tárgyalás következett az ifjúság praktikus bekapcsolódásáról abba a munkába, amelyet az egész világ zsidósága végez Erec Jiszraélért. Ez az igen érdekes tanulmányos és késő éjjeli órákba nyúló.
A Zsidó Lyceum igazgatóságának meghívására a zsidó Lyceum növendékeinek érdekes előadást tartott arról a sok szép helyről, amelyet Palesztinai kirándulásuk kapcsán az ország különböző helyeinek meglátogatásakor látott.
A temesvári zsidó szervezetek is meghívták Pollák Adolfot, hogy f. hó 14-én előadást tartson a zsidó asszonyok munkájáról Palesztinában. Ezen az ügyön is megbeszéltek, hogy az előadás is nagy érdeklődéssel fogja kelleni Temesvár zsidó asszonyai körében.
A „Habima” moszkvai héber színház több heti berlini vendégszereplés után Amerikába utazott.
Estéről estere játszottak zsufolt házak mellett Berlinben a moszkvai „Habima” egy csapásra világhírűvé lett művészei. Nagy, szuggesztív mimikájukban és gesztusaikban rejlt művészetük tette lehetővé a hébert nem ismerő német közönségnek a kiváló előadások megértését.
Ez a nagy, szuggesztív művészet az, amely oly pregránsan tudja bevésni a közönség es a kritika emlékeztetébe a „Neue Sachlichkeit” által kissé kiszorított moszkvai tanítást arról, hogy: a színház az élet, az élet az élet utánzata.
Anyk mizikus-mágikus „Dybuk”-ja, Lewski realiztikus-fantasztikus „Gólem”-je igazolják ugyan az abszolut színház eltanítását, de a végző szót majd csak a világköltői tournee fogja kimondani.
Berlinnek minden szezonban megvan a maga zsidó színházi szenzációja. Két év előtt Gnessin Palesztina-színháza, a mult évben a new-yorki zargon-színház mutatkozott be a német kritikának, mindkettő általános sikerrel. A „Habima” sikere azonban teljesen osztatlan, egészen egyedülálló.
Három zsidó színpad, három különböző atmoszféra. A new-yorkiak hangjából kierezük nek Morris Rosent-ld hangulatát, de az amerikai levegő is megmegcsapta neha a közönség fölet. Gnessin „Belzaccar” c. darabja Palesztina perspektívát hozta, Kelet mozdulatát, Kelet hangját. A „Habima” is Keletről jön, héber nyelven és mégis egy egészen más léggörrel, hangulattal. A „Habima” mégis a Galuth és az európai zsidó kulturalkotás reprezentatív színháza.
A „Dybuk” második felvonásbeli koldustáncában sok az orosz elem, talán több is, mint a zsidó. Az osztrák azonban egészen különös. Az a zsidó, az az extázis adja meg; a végző az összbonyomlás harmoniája a szín, a zene és a mozgás eleméből tevődik össze. Az összbonyomlás a kollektiv munka adja, az egyes művész külön-tílon állig meletnyomható, az erdem az egész kollektive.
A kollektiv szerzője, a „Habima” első rendezője, a mult gy őt év előtt fiatalon meghalt Wachtangoff volt, akit a „Habima” tagjai a héber színpad Reichardt-jaként emlegetnek.
A társulat egyik kiváló tagja Wajjar mesélt nekem egyet-est a „Habima” első napjairól, a „Dybuk” színházának történetéről:
Wachtangoff a társulat minden egyes tagjának véleményét kikérte a munkáról, az arról való felhagyásról. Minden tag fogás minden vélemény szóhoz jutott. Minden mozdulat, minden szó és hang külön megbeszélés tárgya volt. A világosi etiketuskot bönapokig tanulmányozta Wachtangoff, mielőtt az első színpadi próbát megtartotta. E kollektiv, alapos művészi munka eredménye volt

zönég nagy örök-
egy óránál tovább
ag európai helye-
adatokról, amelye-
nek Palesztinában
gi blokk rendezé-
re tartott előadást,
vezetőivel beható
az ifjúság prakti-
abba a munkába,
g zsidóságra végez
z igen érdekes ta-
li órákba nyitott
szólásának meg-
m növekedésénél
t arról a sok szép
zsinai kirándulás
különböző helyeinek
t.
őreyletek is meg-
hogy f. h. 14-én
ló asszonyok mun-
Egyezzen bizonyos
z előadás is nagy
ni Temesvár zsidó

**„Héber
erlőben**

szkvai héber színház
bendégszereplés után
ottak zsúfolt házak
oszkvai „Habima”
véteit művészei,
munkájukban és
művészetükben tette
em ismerő német
előadások meg-
szív művészet az,
tudja bevéteni a
emlékeztetébe
lital kissé kiszorít
arról, hogy: a
mas valami, mint

gikus „Dybuk”-ja,
asztukus „Gólem”-
szóit színház
ő szót majd csak
ogja kimondani.
z azonban megvan
szencacója. Két
esztin színház, a
ki z argon színház
kritikának, mind-
el. A „Habima”
n osztatlan, egé-

ad, három külön-
ew-yorkiak hang-
s Rosenfeld ha-
ai levegős is meg-
közönség füleit.
darabja Palesz-
ta, Kelet mozdú-
A „Habima” is
nyelvel és mégis
törrel, hangulattal.
Galuth és az
otás reprezentatív

k felvonásbeli kol-
roz-zó elem, után
ó. Az öt zenei
önös. Az alapban-
beg; a végére az
őja a szín, a zene
őji tevődik össze.
kollektív munka
z külön-típusú
em az egész kol-

a „Habima” első
öt év előt hatalom
volt, akit a „Ha-
szinpad Reichardt

való tagja Wajnar
ast a „Habima”
buk” színház-
lat minden egyes
kikérte a munká-
sról. Minden fel-
ny szóhoz jutott
ndön szó és hang-
rgya volt. A vá-
napokig tanuló-
méllett az első
rtotta. E kollektív
a eredménye volt

„Dybuk” utólrhetetlenül tökéletes előadása.

A „Habima”-előadások alaphangja az extázis. Wachtangolf viete ezt a sajátos elemet az arra amugyis hajlamos kifinomult izlésű, kulturált művészcsoport közé. A „Dybuk”-ot betanította, az első előadás azonban nem érte meg, 1922-ben közvetlenül az utolsó próbát után meghalt.

A „Dybuk”-kal alapította meg a „Habima” világhírét. De ennek előadását már négy egyfelvonásos bemutatója előzte meg, amelyet teljesen zart körben, Sztaniszlavsky művészei előtt tartottak meg már 1917-ben a társulat tagjai. E négy egyfelvonásos: Schalom Asch: „Az idősebb nővér”, Perez: „Lj”, Kuznelson: „Nip”, Berkovits: „Nyomorult” e darabja.

1917-ben azután megkezdődnek a harcok Héber a héberert a jiddissel szemben. Az egyfelvonásosok bemutatja azonban új és befolyásos küzdelmet szerzett Sztaniszlavsky maga támogatja a Habima memoranduma a kulturális néb zsidósághoz a nyilvánossági jogot. Lenin maga is ajánlását adja, az alár: között pedig Schajj pin mellit az orosz művészet legprezentansabb nevei szerepelnek.

A „Dybuk” tökéletességét különben akkor tudjuk csak igazán értékelni, ha tudjuk, hogy művészi elokészítése két teljes évet vett igénybe.

De a második bemutatott darab Pinski „Ó az első”-na is egy teljes év munkáját vette igénybe.

E két látványos siker után követelt a Wershelow rendezésében a „Gólem”, Wershelow már nem Sztaniszlavsky tanítványja teljesen, ő már Wachtangolnak hatása alatt áll. A darabban beázódó jelenet hangskhoz igazodó színzsinplója igazolja a mestert.

Wershelow módszere is ugyanaz, mint mestereé. A rendezés hosszú megbeszélések, viták kollektív eredménye.

A „Gólem” után azonban új orientáció következik. Berger: „Vízözönje” a rá és magától veszi tárgyát. A szerepek megsztározói azonban itt is kihangsúlyozza a „Habima” abszolút színházi programját.

A „Vízözönje” újszerűsége legfőképpen abban áll, hogy két ember a többi darabokkal, hiányzik a muzsikális alfestés. A hangulat tehát tisztán a többi komponensekkel a feay, a mozgás és gesztus produkciója.

A „Habima” művészei egészen sa-vas zsidó művészet: a zsidó neppsziche utószó adó agait a realitás és fantáziá egybeolvadását hangszólyozza ki, mint a programfüzet is megjel, az annak me. fele. ó, avval összefüggő nyelven.

A szüveg hatás alól azonban a nyelv nem ment, és a nemzsidó közönség a titka magát kivonni. Hatalmas tehát siker után, a közönség és a kritika egyhangú elismerésével gólyozta a folytatja a „Habima” világhírét.

Havas Imre, (Berlin)

Butor

és bizalom dolga
Márosvásár helyre
Székely és Réti

zongora és pianó
A továbbiakban elmondja a memoran-
dum, hogy az alatt a zsidó alatt, amíg
diákok az állomáson voltak, azon az aj-

A felfüggesztett kolozsvári rendőrinspektor memoranduma a minisztertancshoz, melyben elmondja a rombolások kulisszatitkait

„A katonaság is felelős a történetekért, nemcsak a rendőrség” — mondta Clonta inspektor. A felfüggesztett rendőrinspektor pert indítanak az állam ellen

(Cluj-Kolozsvár, január 12. Az Uj Kelet tudósítójától). A december hetedik diákzavargások, amelyek Nagyváradon, Kolozsváron és számos regáli városban söpörtek végig, nemcsak a lakosság belső nyugalmát, hanem az állambiztonsági hivatalok redjét is megzavarta. Magától értetődő volt már az első pillanatokban, hogy a kormány, amely mit sem tudott a készülő rombolásokról, minden igyekezettel megkeresi majd a bűnösöket és a felelős tényezőket. A rombolások miatt szankciók — a belügyminiszter véleménye szerint — nem maradtak el: letartóztatott néhány diákok, magukkal tehetősen rikkancsot és inasgyerekeket, mindezek megpecsételéseül pedig a kolozsvári rendőrségen Stasescu ezredesét együtt felfüggesztettek két rendőrkomiszrt egy inspektort meg egy rendőr-izagratát. A felfüggesztett tisztviselők tisztviselői azonban nem nyugodtak bele a rombolások felelősségének illetévaló megállapításába és akár a rombolások kulisszatitkaiknak leleltetésével is, de bizonyítani akarják azt, amit mi is hangzattunk: nem alantas tisztviselők, nem rikkancsok felelősek a rombolásokért, hanem a kormány, amely tolerálja a megaláztatás eseményeket előidézők és tisztviselőket és nem akadályozta meg a kongresszus megtartását.

A felfüggesztett Clonta-inspektor memoranduma a minisztertancshoz

A belügyminiszter utasítására lefolytatott vizsgálat alapján a kolozsvári rendőrségen löbök között Clonta Jenő rendőrinspektor is felfüggesztették, aki terjedelmes memorandumot intézett a minisztertancshoz, amelyben kéri a vizsgálat revízióját, új vizsgálat megajtését és állásába való visszahelyezését. Az inspektor a memorandumban rávilágít arra, hogy a belügyminiszter „felsőbb rendelet nem végrehajtása” címén helyezte mindannyiukat diszponibilitásba.

A felfüggesztési akták között — mondja Clonta inspektor — sehol sem szerepel az a rendelkezés, amelyet én állítólag nem teljesítettem. Csupán egy körrendeletet kaptam kézhez, amelyben az összes rendőrtisztviselőnek megtiltják a szabálytól belvél a Nagyváradról érkező diákok átvizsgálásával kapcsolatban, továbbá egy szóbeli rendeletet kaptam, amely így hangzott:

egy zsidót sem szabad az állomás területére engedni, nehogy izgassák a diákok kedélyállapotát.

továbbá egyetlen nem Kolozsvárhoz tartozó, tehát idegen diákokat nem szabad a városba engedni. Más rendeletet nem kaptam.

— Ez a helyzet tartott egészen december hetedikéig, amikor Stasescu ezredes prefektus, továbbá Pulca Victor rendőr-izagrató, több rendőrségi vezető kíséretében az állomásra mentek, hogy terepszemlélt tartsanak. Habár a kézhez kapott körövény egy intézkedett, hogy ötven esendő és egy tiszt áll rendelkezésemre a rend fenntartására.

Stasescu ezredes méris Porotea főhadnagyot rendelte ki az ötvenes esendőcsapat vezénylésére.

Engem pedig, mint valami egyszerű esendőrt, a perronra vezető ajtóhoz állították.

A továbbiakban elmondja a memorandum, hogy az alatt a zsidó alatt, amíg diákok az állomáson voltak, azon az aj-

lón se diák, sem pedig zsidó nem köz-
kedett. A felfüggesztés indokai között
az is szerepel, hogy négy diákok meglúrt
az elsőosztályú várteremben. Ezzel kapcsol-
olatban kijelenti, hogy a szóbeli rendelkezés értelmében csak zsidókat nem
voit szabad az állomási épületbe beengedni.
Keresztény diákokra ez nem vonatkozott,
főleg, ha azok nem is idegenek, hanem
kolozsvári diákok voltak.

Igy hangzik tovább a rendőrinspektor
memoranduma:
— És teyők fel, ha olyanirányu intéz-
kedés is lett volna, hogy nemcsak zsidó-
kat, de más vallásu embereket és kolozsvá-
ri diákokat sem szabad az állomás ter-
ületére engedni, semmit nem tehettem
volna, mert nem volt hozzá megfelelő
kerhatalom. Itt meg kell még jegyezniem,
hogy

*az alatt az idő alatt, amíg a Nagyvárad felől
jövő diákok a kolozsvári állomáson tartózkodtak,
mindnyájuk az állomás perronján voltak a hatóságok
vezetői.*

Stasescu ezredes-prefektus, Pulca rendőr-
izagrató, Popa ezredes, helyőrségparancs-
nok, aki egyben a kivezényelt katonaság
főfőt is parancsnokolt, továbbá Terpu
ezredes, katonai főügyész.

Men lehetett volna akadályozni a rombolásokat

— Amidőn láttam, hogy a diákokat szállító vonat nem képes kindulni az állomásról, mivel a diákok a közleken tartották a vonat vészfékeit, azzal az idővel almar elő, hogy a lent várakozó diákokat erőszakkal és némi karhatalommal elcselével tozék fel a vonatra és szaksíták meg a vonat vészfékeit a második, vagy harmadik állomásig. Ez a terv könnyű szerrel keresztülvihetőnek látszott.

amál is inkább, mivel abban az időben a kolozsári körzethez tartozó pályafesteken semmiféle karambol veszélye nem fellevegett. Terveimet azonban Stasescu ezredes, rendőrprefektus a leterelésében vis zombosította és ez a körülmény tette lehetővé, hogy a diákok akkor induljanak el Kolozsvárról, amikor akar-
nak. Nemokára a diákok áttörték a katonaság kordonját és az állomási épületek között behatoltak a városba. Ekkor az összes fent elsorolt hatóság vezetői ottbavették helyüket és meindultak a romboló diáktömeg nyomában a város felé.

— Tudott dolog — írja tovább — hogy a rendőrséget nem lehet minden részletre kiterjedő utasításokkal irányítani és ezért azt sem lehet ellenünk felhozni, hogy miért nem használtunk fegyvert, mikor láttuk, hogy a diákok betörnek a városba. Ha eredményeket akar elérni a rendőrség,

szabadkezet kell neki engedni s nem pedig alávetni a katonaság intencióinak, amely a rombolások alkalmával olyan rendelkezésekkel bírt, hogy nem szabad használni a jegyvert,

de még csak bajonettet sem szabad fel-
tűzni a fennsoroltak végre.

— Végül felteszem a kérdést: milyen logikával dolgozott Stasescu ezredes ur, hogy engem állított ilyen nehéz pozítra, holott a rendőrségen csupán csak adminisztrációs beosztásom van s nem pedig rendfenntartó funkcióim. A rendőrségi körövényből látható, hogy a prefektus miképen osztotta el a városkülönböző pontjain a személyzetet és akkor tűnik csak ik, hogy milyen emberek voltak az összerombolt zsinagógák környékén és ott, ahol üzletek sora esett a rombolók áldozatául. Miért em kötelezték ezeket fegyverhasználatra?

Miért tesznek minket felelőssé akkor, amidőn tulajdonképpen a hadsereg, nem re'ia a rendőrség kordonát törték át a diákok.

Memorandumának végén Clonta inspektor illegálisak helyezgi meg a kolozsvári felfüggesztéseket és kéri a minisztertancstól a fentebbi indokok alapján a rehabilitációt.

Per indul az állam ellen

A kolozsvári rendőrségen diszponibilitásba helyezett rendőrtisztviselőket egyébként egységes határozat alapján headvánt intázták a kolozsvári területébe mellett működő polgári bírósághoz, amelyben megtámadták a belügyminiszter rendelkezési állományba helyezési intézkedését azon a címen, hogy *elmozdításuk nem felel a törvényes keretek között.*

A felfüggesztést ugyanis fegyelmi vizsgálat kellett volna megelőznie és csak ennek lefolytatása után lehetett volna őket elmozdítani állásukból.

Ez azonban nem történt meg, hanem mindössze egy referátum alapján intézkedett a belügyminiszter. Clonta inspektor az Uj Kelet munkatársának kijelentette, hogy mindannyian kitartanak ártatlanságuk hangoztatása mellett, mivel a katonaság ugyanolyan mértékben felelős a rombolásokért, mint a rendőrség, amelynek annak ellenére sem ádta szigorú rendelkezéseket, hogy a Nagyváradon történt rombolások december 7-én már ismeretesek voltak a kolozsvári hatóságok előtt.

Érdeklődéssel tekintünk az ügygel kapcsolatban bekövetkeződésk el, mert a memorandum v. lamant a tetőfőfő-
hoz intézett beadványok nyomán minden bizonnyal újabb vizsgálat indul Kolozsváron, amely ismeretlen részleteket is felszínre fog hozni a szomorú emlékü rombolások eseményeiből.

Olvassátok az Uj Keletet

Jó gyermekek! Szombaton d. u. 4 órakor a Magyar Színházban gyermekelőadás, olcsó helyárakkal

A csizmás kandur

MACILD-viz az erdélyi ásványvizek győztese

INNEN-ONNAN

Két kínai történet. Az apa gyönyörűen díszes estén sétált a fia... az egyik kis ideg Pekíngben elt...

— Milyen szépen süt a hold — jegyzi meg az ismerős.

— Ugyan kérem — inti le titymólg a fia — ez a rongy hold itt Pekíngbe... Kellene jonne akkor meg...

— Fe marha — rivall rá az aja — a hold mindenütt egyformán süt. Hagyj... nek békén bennünket azzal a Pekíng...

De a fia nem adta meg magát és míg... arcára hullottak a könnyek egy...

— Ez is pofon? Ha látnád, hogy Pekíngben... nagy pofonokat tudnak adni.

A lázadó boncot a határörnek a fővárosba... kellett kísérni. Utközben azon...

Reggelre kelve ébred az őr mámorából... a ma-iknak se hűre, se hamva.

— A bonc az itt van, annyi szent, de akkor hol vagyok én.

A postabélyeg jubileuma. Haromszáz... esztendője most töltötte be az, hogy...

Képzelmek el, hogy annakelőtte a címzett... esztendőre vitakozott a postás...

Innen számítók tehát a francia levélb... lyeg élete. Nemsokára egy soura...

E szelvények a legősibb bélygeknek... kinthetők, melyeket később Ros-

Az életbiztosító társaságok — gyógyítanak. Egy amerikai életbiztosító...

— Gyakran megcsik — szolt az igazgató, — hogy aig irunk alá egy szer...

— Valóban, mit mivel ez a jeles amerikai... biztosítótársaság? Mihelyt meg-

Thomas esután szóvá tette a Franciaország és Németország kö...

Veszélyben az orosz külkereskedelem

Berlin, jan. 12. Moszkvából érkezett hírek szerint a szovjet legfőbb gazdasági tanácsa most tette...

kender és zsir egészen minimális mennyiségben került a külkereskedelmi hivatal raktáraiba.

Minthogy a szovjet ilyenképpen nem tehetett eleget vállalt szállítási kötelezettségének, az országot...

Éhségstrájkba kezdtek a kolozsvári hadbírószágon fogvatartott diákok

(Cluj-Kolozsvár, január 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári hadbírószágon fogvatartott diákok...

Cochin francia kommunista képviselő a letartóztatási parancs ellenére is megjelent a parlamentben

Páris, jan. 12. Cochin francia kommunista képviselő, aki ellen tudvalevőleg elfogatási parancsot...

Ezt a hírt a szovjetkövetség erőlyesen megafolta. Cochin kijelentése alapján a francia kamara mai ülését...

A tartós békét technikailag kell megszervezni

Nagy németbarát beszéd Bordeauxban. A Munkügyi Hivatal igazgatója a rajnai tartományok...

(Páris, jan. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Albert Thomas, a Népszövetség mellett működő genfi Munkügyi Hivatal igazgatója...

zötti közeledést és annak a véleményének adott kifejezést, hogy Európa békeje...

— A mi generációnk — mondta Thomas — nem fogja megérdemelni az utókor tiszteletét, ha nem sikerül neki megtalálnia...

— Franciaország részéről — folytatta Thomas — nem lenne helyes politika bevárni az 1925-ös évet...

Thomas esután szóvá tette a Franciaország és Németország közötti közeledést és annak a véleményének adott kifejezést...

Rágalmazást per a Schultze-ügy bírójára és védője között

Január huszadikán tárgyalja a kolozsvári ítélőtábla a német fezőrök bűnjegyét

(Cluj-Kolozsvár, jan. 12. Az Uj Kelet tud.) Lapunk olvasóinak bizonyára élénk emlékezetében van még az a városi közönségszűkület...

Minél ismeretes, a súlyosan elítélt dollárkölesön-közvetítők felbuzgáltak az ítélet ellen a kolozsvári ítélőtáblához...

A táblai tárgyalás iránt ország-szerte érdeklődés nyilvánul meg. Schultze és Misnajevski az ügyész-ségi fogházban szorgalmasan készülnek...

A Schultze-Misnajevski ügy hullámai régen túl lépték az egyszerű bűnper kereteit. A közönségszűkületnek ugyanis érdekes mellékhatásai vannak...

Az igazságügyminiszter átirata nemrégben megérkezett a kolozsvári törvényszékhez, amelyben megadja a felhatalmazást...

Thomas esután szóvá tette a Franciaország és Németország közötti közeledést és annak a véleményének adott kifejezést...

Az Uj Kelet zsidó Főszerkesztő Felelős szerkesztő Az Uj Kelet forrás

Kolozs teljesen a hidege és öltött fel szerint k nem meg és nemes nines az ből és fa veszedele gyalogjór ugyanis a re nem n és ahol n arából a hagyták a delmót a a legfjő aki pedig figyelmez het talcs okozott a nem hozt amennyi falt. Ez mas hóká kép a fe mint „gye ren” lül Hullázza előbbre. A majdnem mint a ja csakhogy hullanak. lenthet. M rosi és re karitassa barna kás tők munk a felborul nak el a

Az ujo követele karestből mai és Bo berni köve városból. San Remó val talalk helyükre még Lond külügymin Betiltot testáló gyi tik: A ja batra gyü tiltakozzan ellen. A b a gyűlést. Szerdán felebbvitel restből jele zési bírósá legutóbbi Bukarestbe zését. A pe latlan érde Kiraholt dek raktár lentik: Hé tesek kifos vedék rakt 200 ezer le garetitát v nyomozás t igazgató le raktár ke mert az a hogy a bet első kihall gánda, hogy resben. Cos törtökön d kérette Pa fogta. Pap alatt beval maga köve lelmében, l hiányt fog raktárt, ho kezmenyeit lopott áru nem ad fel tőben Dész

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság naplapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbo Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Kolozsvári utca. Az utca képét teljesen átforgatta az utolsó napok hidege és kavazása. Az utca nem öltött fehér lepel, ahogy a költők szerint kötelessége lett volna, hanem megbarnult és bepiszkolódott és nemcsak, hogy esztétikai örömet nem az embernek ebből a sok hó- és fagyból, hanem állandó életveszélyben forgunk miatt. A gyalogjárók befagyott rétegét ugyanis a hatósági parancs ellenében mindenütt takarították el és majd meghagyták a jégből és hócsobából álló „szalagot”, ott meghagyták a nyakörvös veszélyes süllyesztőket és völgyeket a leggyelmesebb járást követelik, aki pedig nem figyel, azt a járda bűnyezetű: „Mindnyájunkat érhet balcsent”. Az irtó hideg nem okozott annyi fagyást, az olvadás nem hozott annyi hullást, mint amennyi balcsentet a kolozsvári aszfalt egyes utvonalaiban hatalmas lakás-folyam keletkezett, főleg a Ferdinand király-uton, ahol, mint aranyé sajka viharos tengert hullámozgat az autóbuszok, hullámozgat és alig-alig jutnak el. Az utasok perze itt is nem olyan helyzetben vannak, mint a jura komány hullámain, csak hogy zökkenésekkor egymásba hullanak. Ami oly or örömet is jelenthet. Mindazonáltal kérjük a városi rendőrségi illetékeseket, tartassák el a járdák és közutak legminkább és esőlejtése a mentők munkáját, akik maguk is csak a felborulás veszélyeivel juthatnak el a helyes színhelyre.

Az újonnan kinevezett külügyi fővezetők elfoglalják állásaikat. Bukarestből jelentik: Ghica az új római és Boerescu a most kinevezett berni követ, ma este elutaznak a fővárosból. A két diplomata előbb San Remóba megy, ahol Titulescuval találkoznak, azután állomás-helyükre utaznak. Boerescu előbb máj Londonba is elutazik külön külügyminiszeri megbízással.

Beültették a jasi diákság protokoll gyűlést. Bukarestből jelentik: A jasi cuzista diákok szombatra gyűlést hívtak össze, hogy tiltakozzanak társaik eliteltése ellen. A belügyminiszer betiltotta a gyűlést.

Szerdán lesz az elitett diákok felelőségi tárgyalása. Bukarestből jelentik: A katonai felelőségi bíróság szerdán tárgyalja a belvárosi diákvargások miatt Bukarestben elitett diákok felelőségi tárgyalását. A per iránt országszerte hallatlan érdeklődés nyilvánul meg.

Kirabolták a dési dohányjövő-dék raktárát. Dési tudósítónk jelentik: Hétfőn éjjel ismeretlen tettesek kifosztották a dési dohányjövő-dék raktárát és onnan mintegy 20 ezer lej értékű dohányt és cigarettát vittek el. A bevezetett nyomozás folyamán Cotisel rendőrgazdát letartóztatásá helyezte a raktár kezelőjét, Pap Viktort, mert az a gyanu merült fel ellene, hogy a betörést ő követte el. Pap első kihallgatása alkalmával tagadta, hogy része lett volna a betörésben. Cotisel rendőrgazdát eső-utóközön délelőtt megint maga elé kérette Pap Viktort és vallatás alá fogta. Pap a bizonyítékok sulya alatt bevallotta, hogy a betörést ő maga követte el. Pap attól való féltésből, hogy revízió lesz, amely bírányt fog megállapítani, feltörte a raktárt, hogy így a hiány követelményeit magáról elhárítsa. A lopott áruk értékének hollétéről nem ad felvilágosítást. Papnak külföldben Désen saját háza és trafikja

Bratianu miniszterelnök rövid idő óta ma harmadszor látogatta meg Jorgát

Előterben a Jorga-Averescu kombináció

Bucaresti-Bukarest, jan. 12. Az Uj Kelet tudósítója (a t. l.) Politikai körökben igen élénken kommentálják azt a tényt, hogy Bratianu Vintila miniszterelnök ma délelőtt rövid egymásutánban immár harmadszor látogatta meg Jorga professzort. Lapjelentések szerint, a miniszterelnök kifejtette Jorga előtt az általános politikai helyzetet. A pártklubokban rendkívül jelentősége tulajdonítanak ezeknek a sűrű látogatásoknak és a kombinációkat alátámasztja az a körülmény, hogy a kormány lapjai az utóbbi hetekben hallatlan brutális támadásba kezdtek a nemzeti parasztpárt ellen, míg Jorgát, akit azelőtt szintén élesen támadtak, most feltűnő módon kimélik és békében hagyják.

Ezeket a jelenségeket beavatott helyen azzal magyarázzák, hogy a liberálisok hallatlan erőfeszítéseket tesznek, hogy uralmuk kontinuitását egy Jorga-Averescu-féle kombinált átmeneti kormánnyal biztosítsák és a nemzeti parasztpártot ismét félretolják az utóból.

Munkatársunk ma délután érdeklődött a Jorga-párt klubjában a kombináció tárgyában, ahol azonban kijelentették, hogy Jorga és Averescu között semmiféle tárgyalások nem voltak ebben az irányban. A kijelentések mögött azonban világosan érezhető volt, hogy Jorga és párthívei már korántsem annyira liberális ellenesek, mint még nemrég voltak.

Csillárok, asztali lámpák

és zsefekre.

Rádió és alkatrészek nagy választékban

ELECTRICA

Cluj, Piata Unirii 28. sz. — Központi szálló épülete.
Telefon: 6-10. Vidékre árjegyzők bérmentve. Telefon: 6-10.

Újabb vasúti szerencsétlenség a Regátben. Bukarestből jelentik: Dorobant állomáson tegnap egy tehervonat összeütközött egy petróleumszállító vonattal. 10 kocsi teljesen összetört, a mozdonyok megrongálódtak. Egy főkező megsebesült. A kár 3 millió. A személyközlekedést e vonalon egyelőre átszállással tartják fenn. A vizsgálat megállapította, hogy az egyik mozdonyvezető részeg volt, de a forgalma személyzetet is vétkes mulasztást követett el.

Új parlamentet építenek Prágában. Prágából jelentik: A képviselőház elnöksége jóváhagyta az új parlament építésének tervét, melyet a Belvedere magaslatán fognak felépíteni, több miniszteriummal együtt. A parlament építését legközelebb megkezdik.

Meghalt az egyik legnagyobb angol regényíró. Londonból jelentik: Thomas Hardy, a jelenkor egyik legnagyobb modern angol regényírója, tegnap nyolcvan éves korában Dorchesterben meghalt.

Nagy áremelkedés a budapesti tőzsdén a fix kamatozású papirok árfolyamaiban. Budapestről jelentik: A fix kamatozású papirok piacán ma hallatlan áremelkedést idézett elő a pénzügyminiszternek ama

kijelentése, hogy a hadikölcsön-valorizációt nyílt kérdésnek hagyja. Már többször mutatott nagy hullámzásokat a hadikölcsönpapirok árfolyama, de 60 százalékosnál nagyobb áremelkedésre, mint amint ma történt, még nem volt példa.

A valorizációs javaslat vitája a magyar képviselőházban. Budapestről jelentik: A képviselőház mai ülésén Czettler Jenő alelnökké való megválasztása után Gaál Gaszton szólott a valorizációs javaslat-hoz. A revalorizációról szólva, hangsúlyozta, hogy nagyon fél attól, hogyha a valorizáció egyszer megkezdődik, ebből beláthatatlan károkat keletkezhetnek. Csalódással látja, hogy a hadikölcsön kérdésében a pénzügyminiszter referátuma nem kielégítő. Az egész valorizációs javaslatot hagyni kellett volna arra az időre, amíg az ország anyagi helyzete lehetőséget nyújt arra, hogy a javaslatot elfogadják. Baracs Marcell felszólalása után Bud pénzügyminiszter kijelentette, hogy a hadikölcsönkötvények végleges rendezése majd akkor történik meg, amikor a békeszerződésből folyó anyagi kötelezettségek megszűnnek. A népszövetségi kölesön lejártáig 17 esztendőnek kell elteltetnie.

A lengyelországi cigányok költözésére kérték a belügyminisztert, hogy a legközelebbi választáson saját jelöltjüket választassák meg. Varsóból jelentik: A Lengyelországban élő, mintegy huszonegyezer főnyi cigányság vezetője, Miha-lyovszky Vajda tegnap cigányközgyűlésén elmondta, hogy a belügyminiszterrel és az azt a kérést terjesztette a miniszter elé, hogy a lengyelországi cigányok a legközelebbi választáson saját jelöltet állíthassanak. A vajda kérésének támogatására elmondta, hogy a lengyelországi cigányok egy helyben laknak, rendszeres foglalkozást űznek, tehát megilleti őket a polgárjog. A belügyminiszter a kérést a választójogi bizottsághoz terjesztette, amely a cigányok kérését jogosnak ismerte el, minthogy a legközelebbi választáson a cigányok is érvényesíteni fogják szavazati jogukat s valószínűleg cigányképviseletet juttatnak be a parlamentbe.

Szociálista interpelláció a francia kamarában a szentgotthárdi fegyveresepítés ügyében. Párisból jelentik: La Font szociálista képviselő tegnap interpellációt jelentett be a kamarában, amelyben azt követeli, hogy a kormány tegye meg az intézkedéseket a magyar fegyveresepítés ügyében. Az interpellációban a képviselő azt kérdezi a kormánytól, hajlandó-e a Népszövetséget értesíteni és felhívni arra, hogy szigorú intézkedésekkel akadályozza meg az újabb fegyverszállításokat, amelyek a közép-európai békét veszélyeztetik.

Mégis csak legjobb a készreklámi

„Ideal”

hon tválkpor

trüfleté: higienia

szep pontból a legjobb elsmert bevezető szer, az arcot nem megkezesemes h-tást hat y utána Cvakodjunk ártalmas utazt tuk ó. C-k z z 1928. felirása a valódi. — Mindenütt kapható

Egyenlő kész tője

Reszling József

Cluj, Cal. Reg. Ferd. 30.

Finom borotváló szappan 11-es csomag 60 lejt kapható. V szo teladókra: árkeovezmény

Erős Renée könyvei

Santerra bíboros, két kötet L 34.—
Ösök és ivadékok
Az új sarj, 2 kötet L 340.—
Az élet királynője 2 kötet L 408.—
Berekesztett utak L 340.—

Teano Amaryil egyszerű élete

A hárfás . . . . . L 170.—
A herceg . . . . . L 153.—
A meztelen táncos . . . . . L 233.—
Nyirfaerdő . . . . . L 163.20
Egy szerelmes nyár története . . . L 136.—
Assisibeli zso dos . . . . . L 51.—
Római levelek . . . . . L 190.40
Nagy sikoly, 2 kö. kb. . . . . L 300.—
Aranyveder . . . . . L 102.—
Egy perccel alkonyat előtt . . . . L 51.—
Római napló . . . . . L 136.—
Lavinia Tanin házassága 2 kötet L 408.—

Kapkatók az Uj Kelet könyvosztályában.

Hirdessen az „Uj Kelet”-ben

VITORUL

HOZOMÁNYT KAPNAK

Cluj, Str. Memorandu. n. (Unió-u.) 4

Hozománynak kapnak höfnyek és urak, akik házasodni akának, ha in ezetünkkel megállapodást kötnek

Fizetünk első osztályban 100.000 lei készpénzt, vagy adunk teljes konyha-, háló- és ebédelőberendezést 120.000 lei értékben
II-ik osztályban 70.000 lei készpénzt, vagy adunk teljes konyha-, háló- és ebédelőberendezést 80.000 lei értékben.
III-ik osztályban 40.000 lei készpénzt, vagy adunk teljes konyha- és hálóberendezést 50.000 lei értékben.

Legkisebb díjak és legelőnyösebb feltételek!
Keresünk óvadékképes képviselőket az ország minden városában havi fizetés mellett

